

ULOGA ŽENE U VJERSKIM ZAJEDNICAMA U NJEMAČKOJ

Dževada ŠUŠKO

Sažetak

Tekst daje kratku komparaciju i uvid u participaciju žene vjernice u dvije najjače vjerske ustanove u Njemačkoj. Katolička i Protestantska crkva pokazuju da se aktivno učešće žene u rad vjerske zajednice podrazumijeva. Dok Katolička crkva upošljava 20.000 žena odnosno časnih sestara, Protestantska crkva u zakonodavnim, izvršnim, administrativnim i savjetodavnim tijelima daje ženi i muškarcima jednaka prava i jednako učešće. Namjera ovog uvida u sudjelovanje vjernica u aktivnostima svojih zajednica je da potakne IZ u Bosni i Hercegovini da omogući doprinos i uposlenje žene muslimanke unutar ključnih organa.

Uvod ili o čemu se radi i zašto?

Kada se razmatra pitanje uloge žene u vjerskim ustanovama u Njemačkoj, dolazi se do zaključka da su žene na raznim nivoima i u raznim poljima uključene, imaju priliku da dadnu svoj doprinos, da unesu svoje stavove i realiziraju svoje prioritete u zakonodavnim i izvršnim tijelima. Ovaj kratak pregled o ulozi žene vjernice u dvije brojčano i finansijski najjače vjerske zajednice, ima za cilj da prikaže koliko je žena vjernica uključena u rad, funkcije i pozicije u Katoličkoj i Protestantskoj crkvi u Njemačkoj. Konačna namjera je da trenutno vladajući ključni ljudi (muškarci) pokrenu ozbiljne mjere unutar Islamske zajednice Bosne i Hercegovine o većem, višem, jačem i širem angažmanu, uposlenju, učešću i doprinosu žene muslimanke.

Brojčano gledano, Rimokatolička crkva (*Römisch Katholische Kirche-RKK*)¹, kao i Protestantska crkva (*Evangelische Kirche in Deutschland-EKD*)², imaju sličan broj članova, a to je po ca. 25 miliona građana Njemačke.³ To znači da su ca. 50 miliona građana Njemačke članovi Katoličke i Protestantske crkve. Svakako je upitno koliko od ovih članova prakticira vjeru u svakodnevnom životu. No, fokus je žena: Koliko je ženi dozvoljeno da prisustvuje i da se uključi u rad Crkve? U kojim tijelima je ženino sudjelovanje omogućeno?

20.000 žena u njemačkoj Katoličkoj crkvi

Najstarija crkva u Njemačkoj je Rimokatolička crkva, koja se pored Pape kao poglavara Katoličke crkve sastoji od četiri instance koje su organizovane po gradovima i regijama, poput medžlisa i muftijstva Islamske zajednice Bosne i Hercegovine (IZBiH). Za razliku od Protestantske crkve, Katolička crkva ima ca. 20.000 časniih sestara (*Ordensfrauen*) koje rade kao bolničarke, odgajateljice, psihoterapeuti, učiteljice, socijalne radnice i u administraciji.⁴ I također za razliku od Protestantske crkve, nema daljih transparentnih podataka o broju i učešću

1 Oficijelna web-stranica rimokatoličke crkve u Njemačkoj je <http://www.katholisch.de/index.html>, pristupljeno 20.12.2011

2 Oficijelna web-stranica protestantske crkve u Njemačkoj je <http://www.ekd.de/>, pristupljeno 20.12.2011

3 Udruženje Religionswissenschaftlicher Medien-und Informationsdienst Univerziteta Marburg daje statističke podatke o vjerskim zajednicama u Njemačkoj http://www.remid.de/remid_info_zahlen.htm, pristupljeno 20.12.2011

4 [katohttp://www.orden.de/index.php?rubrik=3&seite=t1s&e2id=73](http://www.orden.de/index.php?rubrik=3&seite=t1s&e2id=73), pristupljeno 21.12.2011

Zakonodavno tijelo Protestantske crkve sačinjeno je od 126 predstavnika. Na zadnjim izborima u 2011. godini izabrano je 56 žena, tj. 44,44%. Tih 56 žena izabrane da budu u zakonodavnom tijelu jedne vodeće Crkve su različitih profila i zanimanja: teologinje, sudije, univerzitetne profesorice, pedagogice, odgajateljice, domaćice, historičarke, članice njemačkog parlamenta, socijalne radnice, direktorice škola, studentice, doktorice medicine, ekonomistice, biolozi, gradonačelnice, ministrice i PR-menadžerice. Čitajući njihove biografije vidi se da je Protestantska crkva uvidjela da je raznovrsnost bogatstvo i sinergija prednost.

žena u tijelima Katoličke crkve. S obzirom da nije jasno prikazano u kojim tijelima i u kojem broju žena je uposlena i angažovana u Katoličkoj crkvi, djeluje na prvi pogled da mimo časniih sestara, žene sa „svjetovnim“ životom ne participuju u ključnim dijelovima Katoličke crkve u Njemačkoj.

Žene u Protestantskoj crkvi prisutne na svakom nivou

Protestantska crkva u Njemačkoj je drugačije organizovana od Katoličke crkve, te ima dosta organizacionih sličnosti sa IZBiH. Sastoji se od četiri ključna tijela, tj. *Synode*, *Rat*, *Kirchenkonferenz* i *Kirchenamt*. Kad bi se uporedilo sa Islamskom zajednicom u Bosni i Hercegovini, *Synode* je zakonodavno tijelo što bi bio Sabor, *Kirchenkonferenz* bi bilo Muftijstvo, a *Kirchenamt* je administrativno tijelo što bi bio Rijaset. Jedino *Rat* ne postoji u okviru IZBiH, a ono je u Protestantskoj crkvi savjetodavno tijelo koje se sastoji većinom od laika a i teologa. Njihov je zadatak reprezentativan. Oni predstavljaju protestantsko kršćanstvo u javnosti u smislu učešća u izradi studija, participacija u diskusijama ili davanje izjave za medije. U ovom tijelu od 15 članova, na izborima 2009. godine izabrano je sedam žena, koje su različitih

profesija (odgajateljice, matematičarke, poduzetnice, arhitektice i političarke).⁵ Zakonodavno tijelo Protestantske crkve sačinjeno je od 126 predstavnika. Na zadnjim izborima u 2011. godini izabrano je 56 žena, tj. 44,44%.⁶ Tih 56 žena izabrane da budu u zakonodavnom tijelu jedne vodeće Crkve su različitih profila i zanimanja: teologinje, sudije, univerzitetske profesorice, pedagogice, odgajateljice, domaćice, historičarke, članice njemačkog parlamenta, socijalne radnice, direktorice škola, studentice, doktorice medicine, ekonomistice, biolozi, gradonačelnice, ministrice i PR-menadžerice. Čitajući njihove biografije vidi se da je Protestantska crkva uvidjela da je raznovrsnost bogatstvo i sinergija prednost.

Na čelu zakonodavnog tijela Protestantske crkve u Njemačkoj se od 2003. godine nalazi žena gosp. Barbara Rinke, koju je nakon isteka mandata od šest godina naslijedila također žena Katrin Göring-Eckardt. Sa perspektive modela sekularne države, zanimljivo je napomenuti da je gosp. Göring-Eckardt po školskoj spremi teologinja, a po zanimanju političarka stranke Zelenih (Bündnis 90/Die Grünen) i zamjenica predsjednika njemačkog Parlamenta (Bundestag). Znači, istovremeno je u vodećoj funkciji državnog zakonodavnog tijela kao i zakonodavnog tijela jedne Crkve.⁷ Čitajući njezinu biografiju, vidi se koliko je kombinacija „svjetskog“ i „vjerskog“ angažmana jedne žene korisna za zajednicu, naime, ona se zalaže za prava majke i novorođenčeta, zaštitu omladine i porodice, promovisanje kršćanskih vrijednosti, povećanje ekološke svijesti i širenje modernog feminizma.⁸

Pri administrativnom tijelu Protestantske crkve Kirchenamt ima odjeljenje za jednake mogućnosti (*Referat für Chancengleichheit*), koje se isključivo bavi poboljšanjem saradnje između muškaraca i žena unutar Protestantske crkve. Ovo odjeljenje sebi daje za zadatak, između ostalog, da otkriva individualnu i strukturalnu diskriminaciju, podržava mjere za povećanje

jednake uposlenosti muškaraca i žena i prati društvene razvitke po pitanju rodnih tema. U ovom odjeljenju radi osam uposlenika od kojih je 50% žena i 50% muškaraca.⁹ Jedan od aktivnosti navedenih je na primjer dodjela nagrade za izvanredan doktorski rad, promocija knjiga koje govore o liderskim sposobnostima žene, izjava za medije o osuđivanju nasilja nad ženama, te održavanje posebne molitve za svjetsko prvenstvo ženskog fudbala.¹⁰

Pored zvanične Protestantske crkve (EKD), postoje organizacije koje su povezane sa Crkvom i isključivo se bave ženom protestantkinjom u Njemačkoj, kao na primjer *Evangelische Frauen in Deutschland*.¹¹ One vide svoj zadatak da ojačaju vezu žene protestantkinje sa Crkvom, politikom i društvom sa ciljem da se glas protestantkinje čuje u svim sferama života u Njemačkoj. Ponuđene i realizovane aktivnosti su učešća u istraživačkim projektima, publikacije o ženi vjernici u Crkvi, društvu i politici, ekumenski i međureligijski dijalog, jednogodišnji studij feminističke teologije, predavanja odnosno razgovori o raznovrsnim temama žene vjernice, umrežavanje sa drugim domaćim i inostranim crkvenim i političkim organizacijama itd. Uz to nude savjetovanište o prenatalnoj diagnostici, bio- i gentehnologiji i ostalim društvenim izazovima. Trenutna predsjednica ovog udruženja Ilse Falk, koja je pre-

Na čelu zakonodavnog tijela Protestantske crkve u Njemačkoj se od 2003. godine nalazi žena gosp. Barbara Rinke, koju je nakon isteka mandata od šest godina naslijedila također žena Katrin Göring-Eckardt. Sa perspektive modela sekularne države, zanimljivo je napomenuti, da je gosp. Göring-Eckardt po školskoj spremi teologinja, a po zanimanju političarka stranke Zelenih (Bündnis 90/Die Grünen) i zamjenica predsjednika njemačkog Parlamenta (Bundestag). Znači, istovremeno je u vodećoj funkciji državnog zakonodavnog tijela kao i zakonodavnog tijela jedne Crkve.

5 Kirchenrat [Savjet protestantske Crkve u Njemačkoj] http://www.ekd.de/ekd_kirchen/rat/rat_der_ekd.html, pristupljeno 21.12.2011

6 Synode [Zakonodavno tijelo Protestantske crkve u Njemačkoj] <http://www.ekd.de/synode/synode11/synode11mitglieder.html>, pristupljeno 21.12.2011

7 Web-stranica njemačkog Parlamenta (Bundestag) http://www.bundestag.de/bundestag/abgeordnete17/biografien/G/goering_eckardt_katrin.html, pristupljeno 23.12.2011

8 Web-stranica Katrin Göring-Eckardt <http://goering-eckardt.de/ueber-mich.html>, pristupljeno 23.12.2011

thodno bila zamjenica parlamentarne frakcije Kršćansko-demokratske Unije (CDU), kaže da kršćanke moraju preuzeti odgovornost i da je Crkva nezamisliva bez učešća žene.¹²

Zašto uključiti žene?

Najčitaniji i najutjecajniji njemački magazin „*Spiegel*“ (Ogledalo) napravio je 2008. godine posebno izdanje o ženi sa naslovnicom „Das starke Geschlecht. Was Frauen erfolgreich macht“ (Jak spol. Šta ženu čini uspješnom).¹³ Prikazane su uspješne žene uključujući i vjernice u političkom, ekonomskom, naučnom, društvenom i privatnom životu, a to potkrijepljeno statističkim podacima. Isčitavajući raznovrsne izvještaje o uspjehu žena različitih profila, dolazi se do zaključka da su osobine, kvaliteti i kapaciteti žena potcijenjeni, a tamo gdje im je ponuđeno i dopušteno da se dokažu, dale su veliki doprinos. Karakteristike koje su nabrojane su: želja za obrazovanjem i kontinuiranom dokvalifikacijom; konsekvencnost; odlučnost; instinkt da sasluša, suosjeća i majčinski zaštiti; kao majka naučila

je da organizuje vrijeme i zadatke; samostalna; ne podliježe tako lahko korupciji nego se radije umrežava sa drugim ženama i koristi snagu sinergije; konstruktivno i pozitivno razmišljanje; zračenje energijom i vitalnošću; otvorenost prema drugima i drugačijim pristupima; i najzad, žena je naučila u borbi za svoja prava da pomoću oštrog razuma, znanja i rezultata ubijedi one koji su sumnjali. Tako je i citirana Shirin Ebadi (Spiegel Special, 2008: 77): „Kada si ubijeđena da ideš pravim putem, nikada se nećeš umoriti da nastaviš tim putem.“

Umjesto zaključka: „Podijeljena moć je dupla moć“

Ovaj kratki pregled o statusu žene u vjerskim zajednicama u Njemačkoj, tj. Protestantska i Katolička crkva ukazuju da se podrazumijeva aktivna participacija žene u zakonodavnim, administrativnim, nadzornim i savjetodavnim tijelima. Zanimljivo je istaći pod aspektom sekularnog uređenja da ima zapažen broj žena vjernica koje su uposlene u državnim funkcijama, te aktivne u političkim strankama i istovremeno učestvuju u vjerskim zajednicama na odlučujućim funkcijama. Žena vjernica u Njemačkoj je izgleda uspjela da ukaže na svoje potrebe, a vodeće vjerske zajednice su iskoristile potencijal i kapacitet žene.

¹² Web-stranica krovne organizacije protestantskih žena u Njemačkoj <http://www.evangelischefrauen-deutschland.de/presse/aktuell>, pristupljeno 21.12.2011

¹³ Spiegel Special. *Das Starke Geschlecht. Was Frauen erfolgreich macht*. 1/2008.

Summary

THE ROLE OF WOMEN IN THE RELIGIOUS COMMUNITIES OF GERMANY

Dževada ŠUŠKO

The text offers a short comparative insight into participation of religious women in two largest religious institutions in Germany. Catholic and Protestant churches in Germany show that active participation of women in the works of religious community is essential. The Catholic Church employs 20.000 of women, that is nuns, whereas the Protestant Church in its legislative, executive, administrative and consulting bodies gives equal rights of membership. The intention of this article is to initiate the movement that would bring about employment and participation of a larger number of women within the main bodies of the Islamic Community of Bosnia and Herzegovina.

الموجز

دور المرأة في الطوائف الدينية في ألمانيا

أ. جوادا شوشكو

يقدم المقال مقارنة قصيرة ونظرة على مشاركة المرأة المتدينة في أكبر مؤسستين دينيتين في ألمانيا. إذ تظهر الكنيسة الكاثوليكية والبروتستانتية، أن مشاركة المرأة الفاعلة في عمل المؤسسة الدينية أمر طبيعي. فبينما توظف الكنيسة الكاثوليكية ٢٠٠٠٠ امرأة وراهبة. فإن الكنيسة البروتستانتية تعطي للمرأة والرجل حقوقاً ومشاركة متساوية في الأجهزة التشريعية والتنفيذية والإدارية والاستشارية. إن الغرض من الاطلاع على مشاركة المؤمنات في نشاطات مؤسساتهن الدينية هو أن نشجع المشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك على إفساح المجال أمام النساء المسلمات للإسهام والعمل داخل الأجهزة الرئيسية.